ที่ใดมีรัก ที่นั่นอาจมีลวง: มายาคติเกี่ยวกับความรักของชนชั้นกลางในรวมเรื่องสั้น “รักในลวง”

Where there is Love, There May be Lie: The Myth of The Middle-class’s Love in the Short Stories “Love in Lie”

ภูริณัฐ พฤกษ์เนรมิตร[1]* (Purinat Phruekneramit)1*

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามายาคติเกี่ยวกับความรักที่ของชนชั้นกลางปรากฏอยู่ในรวมเรื่องสั้น รักในลวง ของ จิรัฏฐ์ ประเสริฐทรัพย์ ศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงเอกสารโดยใช้แนวคิดมายาคติประกอบการศึกษา นำเสนอผ่านการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า ความรักที่ปรากฏในรวมเรื่องสั้นเต็มไปด้วยความฉาบฉวย และความอิหลักอิเหลื่อเพราะการพยายามจะรักโดยไม่พิจารณาว่าสิ่งที่กำลังรักอาจเป็นเพียง ‘ภาพมายา’ ที่ถูกสร้างให้คล้ายคลึงกับ ‘ความรัก’ อีกทั้งยังแสดงให้เห็นการต่อสู้ของตัวละคร ที่ต้องการขยับบรรทัดฐานของสังคมและวัฒนธรรมขึ้นให้กว้างขวางพอที่จะสามารถแสดงรูปแบบความรักของตนเองออกมาได้อย่างอิสระ เรื่องสั้นยังชี้ชวนให้เกิดการตั้งคำถามกับมายาคติเพื่อเผยให้เห็นความจริงและความลวงจากกลุ่มของชนชั้นกลางในสังคม ประกอบร่างเป็นความรู้สึก ‘จริง’ ให้กับบางสิ่งที่อาจกำลัง ‘ลวง’ อยู่ในนามของ “ความรัก”

คำสำคัญ: รักในลวง, มายาคติ, ความรัก, การต่อสู้, ชนชั้นกลาง

[1] อาจารย์, สาขาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นครปฐม 73170, อีเมล: hanma_bagi@hotmail.com

[1] Lecturer, Thai Major, Faculty of Humanities, Mahamakut Buddhist University, Nakhon Pathom 73170, Thailand, E-mail: hanma_bagi@hotmail.com

* Corresponding author : E-mail: hanma_bagi@hotmail.com

Received: October 17,2024 Revised: December 6,2024 Accepted: December 23,2024

Abstract

This academic article aims to study the myth of love that appears in the short story, “Love in Lie” by Jirat Prasertsap. The study employed a documentary research method with a focus on the concept of myth. Through descriptive analysis. The study found that love depicted in the short stories is often superficial and fickle due to characters’ attempts to love without considering that the object of their illusion crafted affection might merely be an illusion crafted to resemble love. Moreover, the stories reveal the characters’ struggle to challenge societal and cultural norms in order to express their own forms of love freely. The short stories also invite you to question myth of peeling back the surface of love to see the truth and the lies that have been crumpled together as one, assembling it to feel like a ‘real’ for something that may be ‘lie’ in the name of “Love.”

Keywords: Love in Lie, Myth, Love, The Struggle, Middle Class

บทนำ

ท่ามกลางสภาวะสับสนกระวนกระวายของสังคมที่ถูกบัญญัติภายใต้คำว่า “ชีวิตวิถีใหม่” (New Normal) หลังการระบาดของโรคติดต่อที่ส่งผลกระทบวงกว้าง มนุษย์ต้องพลอยเผชิญหน้ากับความแปรปรวนและความผิดเพี้ยนของสังคมไปด้วย ทั้งในด้านวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ ไปจนกระทั่งความรัก

รูปแบบความรักในสังคมก่อนสมัยใหม่ (Premodernism) อาจเป็นความรักในพระเจ้า ความรักแบบที่เป็นหน้าที่ของมนุษย์ ครั้นยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) ความรักสัมพันธ์กับปัจเจกมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ความรักในสังคมแบบเก่าอาจให้อารมณ์ความรู้สึกเหมือน ‘ความรักของฉัน แต่มันคือหน้าที่ของพลเมือง คือหน้าที่ของคนที่อยู่ในครอบครัว ฉันทำเพื่อครอบครัว’ แต่ปัจจุบัน ‘ความรักของฉัน ก็คือความรักของฉัน’ ความรักมีความเป็นส่วนตัวมากขึ้นหลังโลกสมัยใหม่ (กาญจนา ปลอดกรรม, 2566: ออนไลน์) ยิ่งเมื่อต้องเผชิญกับความเสี่ยงที่มีโอกาสเกิดขึ้น

มากมาย มนุษย์จำนวนมาก โดยเฉพาะหากเกิดกับกลุ่มชนชั้นกลาง จึงพยายามสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้แก่ความรัก เพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับชีวิตให้มากที่สุด

โดยเนื้อแท้แล้ว ชนชั้นกลางเป็นชนชั้นที่ไม่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด พวกเขาเป็นชนชั้นที่ต้องการสถานภาพเดิม (Status quo) เหนือกว่าใคร เพราะชนชั้นกลางไม่เหมือนชนชั้นล่างที่ “ไม่มีอะไรจะเสีย” และไม่เหมือนชนชั้นนำที่ “ต้องการจะเสี่ยงเพื่อการเปลี่ยนแปลง” ชนชั้นกลางเป็นผู้ต้องการเสถียรภาพให้กับระบอบ มากกว่าจะเป็นผู้เปลี่ยนแปลงระบอบ การอยู่รอดของชนชั้นกลางอยู่ที่การ “อยู่ได้นานก็สนุกได้นาน” โดยนัยนี้ ชนชั้นกลางจึงเป็นพวกอนุรักษ์นิยมที่สุด และไม่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด (ณัชชาภัทร อุ่นตรงจิตร, 2562: ออนไลน์) ดังนั้น หากจะกล่าวว่ารูปแบบความรักของชนชั้นกลาง คือ ความรักที่มั่นคงปลอดภัย ก็คงไม่ผิดนัก ขณะเดียวกัน กลุ่มชนชั้นกลางก็ต้องอาศัยความพยายามอย่างยิ่งยวดที่จะสร้างความ “มั่นคง” ให้แก่ความรักของตนเองจนบางครั้งก็ส่งผลกระทบในทิศทางอื่นได้เช่นกัน

“รักในลวง” รวมเรื่องสั้นของ จิรัฏฐ์ ประเสริฐทรัพย์ (2566) ว่าด้วยความรักของชนชั้นกลางที่รู้สึกต่อบางสิ่งมากเกินไปจนทำให้เกิดเรื่องราวบางอย่างขึ้น เช่น การเล่าเรื่องของหญิงสาวที่ลอกผิวหนังตัวเองเพื่อลืมคนรัก พนักงานโรงแรมที่ถูกชวนไปถ่ายคลิปโป๊แบบถ่ายทอดสดที่โบราณสถาน ลูกศิษย์ที่ยังคงเฝ้าคอยการกลับมาของเจ้าพ่อร่างทรงที่หายตัวไปบนฝ้า และเรื่องอื่น ๆ ที่เต็มไปด้วยการยั่วล้อเสียดสีสังคม อันเป็นลักษณะเด่นในงานเขียนของจิรัฏฐ์ ที่มักจะแสดงภาพของสังคมที่เต็มไปด้วยความย้อนแย้งและการพยายามทำให้สิ่งต่าง ๆ ที่แปลกประหลาดกลายเป็นเรื่องปกติของสังคม โดยที่ทุกเรื่องของ รักในลวง แสดงให้เห็นความล้นเกินหรือความขาดพร่องของความรัก ที่บางครั้งทำให้ผู้ที่รู้สึกรักนั้นลุ่มหลงไปกับภาพบางสิ่งอย่างโดยไม่ทันได้ระแวงระวังความหมายบางอย่างที่แฝงตัวอยู่ในนามของความรัก หรืออาจเรียกว่า มายาคติของความรัก (Myth of Love)

มายาคติ (Myth) หมายถึง การทำให้ความหมายของสิ่งหนึ่งถูกสื่อความหมายออกไปเป็นอีกสิ่งหนึ่ง โดยอาศัยคติความเชื่อทางวัฒนธรรม ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการสร้างความหมายใหม่ จนความหมายเดิมของสิ่งที่เคยเป็นถูกประกอบ

สร้างความหมายทางวัฒนธรรม เกิดเป็นอีกความหมายหนึ่งอย่างแนบเนียน เป็นธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม มายาคติไม่ใช่การโกหก หลอกลวง หรือบิดเบือนข้อเท็จจริง มายาคติเพียงแค่สร้างความคุ้นเคยกับความหมายใหม่จนมนุษย์เคยชินและยึดถือความหมายใหม่ของสิ่งเหล่านั้น (โรล็องด์ บาร์ตส์, 2551: 4)

มายาคติเป็นศาสตร์ทางภาษาศาสตร์ที่ว่าด้วยสัญศาสตร์ (semiotics) ซึ่งศึกษาการสื่อความหมายที่อาศัยความสัมพันธ์องค์รวมจึงจะสื่อความหมายออกมาได้ คือ สัญญะ (sign) ประกอบด้วยระบบสัญญะ 2 ส่วน คือ รูปสัญญะ (signifier) และความหมายสัญญะ (signified) เช่น ให้ความหมายดอกกุหลาบ (รูปสัญญะ) ที่มีกลิ่นหอม หลากสีสัน มีความงดงามจากกลีบดอกที่ซ้อนกันหลายชั้น และมีหนามว่าหมายถึงความรัก (ความหมายสัญญะ) และเมื่อถูกใช้ซ้ำไปเรื่อย ๆ ตัวดอกกุหลาบจะกลายสภาพ ที่เมื่อพูดถึงดอกกุหลาบก็จะหมายถึง ความรัก สิ่งนี้เองที่เรียกว่า “มายาคติ” (วิทวัส ทองเขียว, 2559: 22)

ที่ผ่านมา มีการศึกษาเกี่ยวกับความรักและเมืองในวรรณกรรมอยู่ไม่น้อย เช่น งานวิจัยของ ฐิติมา กมลเนตร (2559) เรื่อง “ความรักในมหานคร: ความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงและการโหยหาอดีตในวรรณกรรมเอเชียร่วมสมัย” โดยแสดงให้เห็นถึงวิถีเมืองกับความเปลี่ยนแปลงของนิยามรักโรแมนติก อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าของเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นเหตุให้เกิดความรู้สึกหวาดกลัวและวิตกกังวล ความรักของปัจเจกบุคคลในยุคหลังสมัยใหม่จึงถูกแทนที่ด้วยความสัมพันธ์ระยะสั้นและไม่ยั่งยืน ทั้งยังกลายเป็นเพียงความสัมพันธ์ของคู่ร่วมหลับนอน (sex partner) เท่านั้น และงานวิจัยของ กฤษฎา ขำยัง (2552) เรื่อง “วิถีเมืองในงานเขียนของปราบดา หยุ่น” อธิบายความรักกับเมืองว่าเป็นความสัมพันธ์ภายใต้ระบบบริโภคนิยมที่เกี่ยวพันกับเมืองสมัยใหม่อย่างลึกซึ้ง การประกอบสร้างอัตลักษณ์ในโลกบริโภคนิยมจึงต้องอาศัยการมีเพศสัมพันธ์ในฐานะที่เป็น “การร่วมรัก” ของมนุษย์ เพื่อให้ปัจเจกบุคคลปลดปล่อยตนเองออกจากการดูดกลืนของบริโภคนิยม กลับไปเชื่อมโยงเข้ากับความเป็นมนุษย์ของตนเองอีกครั้ง เป็นต้น

รวมเรื่องสั้น รักในลวง แสดงมายาคติเกี่ยวกับความรักของชนชั้นกลางได้อย่างน่าสนใจ ผ่านเรื่องสั้น 4 เรื่อง ประกอบด้วย 1. ชายผู้ตกลงไปในไดโนเสาร์ 2. พนักงานโรงแรมใช้ชีวิตอย่างไรในสถานการณ์โรคระบาด 3. พนักงานส่งอาหารใช้ชีวิตอย่างไรในสถานการณ์โรคระบาด และ 4. GRANDMA'S CHATURBATE ซึ่งรอให้ผู้อ่านไขปริศนาที่ว่าด้วยความรักในความลวงเหล่านี้ต่อไป

รสนิยม หน้าตา กับสถานะทางสังคม: การสร้างภาพแทนความรักของชนชั้นกลาง

"ชนชั้น" กับ "ความรัก" เป็นส่วนประกอบสำคัญของความรักแบบโรแมนติก ยิ่งชนชั้นต่างกันมาก ยิ่งรักได้ยากเท่าไร ก็มียิ่งพลังพอจะสามารถสร้างความสะเทือนใจ จนเกิดเป็นคำที่ กัสตง ปารีส์ (1177, อ้างถึงใน กิตติพล สรัคคานนท์, 2567: 109) ได้นิยามว่า Amour Courtois หรือ 'ความรักแบบเทิดทูน' ขึ้นเพื่อใช้อธิบายรูปแบบความรักที่พบได้บ่อยในงานวรรณกรรมอัศวิน (chivalric romance) ซึ่งแพร่หลายในช่วงปลายยุคกลาง แต่ความหมายของชนชั้นเปลี่ยนไปมาก ในปัจจุบันแทบหาคำอธิบายที่ชัดเจนได้ยากเต็มที ดังที่ วณัฐย์ พุฒนาค (2561: ออนไลน์) กล่าวว่า การระบุชนชั้นเป็นสิ่งที่ระบุให้รูปธรรมได้ยาก จึงมักมีการวางเกณฑ์เป็น 'สถานะทางสังคม' ประเมินคร่าว ๆ ทั้งจากฐานะ รายได้ การศึกษา รสนิยมในการใช้ชีวิต เครือข่ายทางสังคม ไปจนมุมมองในการใช้ชีวิต และเมื่อเราพูดถึงรายได้ การศึกษา ทัศนคติ และรสนิยม ทั้งหมดนี้ ในตัวมันเองมี 'ลำดับชั้น' สูงต่ำในตัวเองอยู่เสมอ และความสัมพันธ์ของผู้คนที่มีสถานะต่างกัน สุดท้ายก็ย่อมส่งผลกับความสัมพันธ์ไม่มากก็น้อย ซึ่งชนชั้นทางสังคมนี้เองที่เป็นกำแพงสำคัญที่ขวางกั้นความรักไว้ทั้งในเรื่องความสัมพันธ์ของมนุษย์ รวมไปถึง 'รสนิยม' ในฐานะตัวแทนของความรักความหลงใหลของมนุษย์ กล่าวได้ว่า ด้วยรสนิยมและไลฟ์สไตล์ ทำให้ 'คนแบบเดียว-จากสถานะใกล้เคียงกัน' มีแนวโน้มที่จะพบปะและสานสัมพันธ์กันได้มากกว่าจากการมีไลฟ์สไตล์ใกล้เคียงกัน มีรสนิยมและการมองโลกเหมือน ๆ กัน ซึ่งในรวมเรื่องสั้น รักในลวง แสดงให้เห็นมายาคติระดับสังคมไว้ 2 ประการ ดังนี้

1. การประกาศรสนิยมเพื่อให้ได้การยอมรับจากสังคม ในเรื่องสั้น "พนักงานส่งอาหารใช้ชีวิตอย่างไรในสถานการณ์โรคระบาด" พูดถึงพนักงานส่งอาหารคนหนึ่งที่มีความสนใจในทางศิลปะสูงมาก เรียกได้ว่ามากจนเกินกว่าพนักงานส่งอาหารทั่วไป

จะเข้าใจ ซึ่งในที่นี่มิได้หมายความในเชิงของการดูแคลนพนักงานส่งอาหาร หากแต่การใช้เชิงอรรถหลายครั้งในการอธิบายอย่างจงใจ และตั้งใจทำให้หน้าตาของเรื่องสั้นคล้ายกับงานเขียนวิชาการที่ต้องอาศัยความรู้เชิงลึกในการทำความเข้าใจ

> พ้นประตูทางเข้าคือห้องรับแขกที่ทำให้ฉันเผลอคิดว่าเป็นโชว์รูมมิดเซนจูรีโมเดิร์น โคมไฟแขวนเพดานพีเอชแลมป์ โต๊ะกินข้าวทรงทิวลิปของเอโรซาริเนน อัมส์เลานจ์แชร์...
>
> ตื่นตาอยู่สักพัก จึงนึกขึ้นได้ว่าต้องพูดอะไรสักอย่าง และฉันรวบรวมความริษยาต่อเจ้าของบ้านที่มีทั้งหมดเป็นคำอุทานว่า “โห... บ้านสวยจังค่ะ”
>
> *(จิรัฏฐ์ ประเสริฐทรัพย์, 2566: 130)*

ตัวบททำให้เห็นอารมณ์อิจฉาที่ซ้อนทับกันระหว่าง ‘โกรธเขาที่เขาได้มากกว่าเรา โกรธเราที่ได้ไม่เท่าเขา’ ซึ่งเป็นสองชุดความคิดอัตโนมัติต่อผู้อื่นและตนเองอย่างฉับพลัน เพราะมนุษย์มีความต้องการที่มาจากความคาดหวังของตนเองและผู้อื่นเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต (นรพันธ์ ทองเชื่อม, 2566: ออนไลน์) โดยความอิจฉาของตัวละครชี้ให้เห็นถึง “ความอยาก” เลื่อนสถานะทางสังคมของตัวเอง ศิลปะและบทเพลงต่าง ๆ จึงเป็นรูปสัญญะในมายาคติที่สื่อความถึงการยอมรับในสังคม

ทั้งนี้ ทุกอย่างควรจบลงเพียงความอิจฉาของพนักงานส่งอาหารต่อบ้านของลูกค้าสูงอายุที่มีฐานะร่ำรวยคนหนึ่ง หากแต่เรื่องราวกลับพาไปไกลกว่านั้น เมื่อตัวละครพนักงานส่งอาหารตัดสินใจฆ่าลูกค้าหญิงชรา แล้วยึดสิ่งของในบ้านมาเป็นของตนแทน

> คิดแล้วเศร้าเหลือเกิน หากยายผู้โดดเดี่ยวคนนี้จากไปในวันหนึ่งวันใด มรดกทั้งหมดจะไปอยู่ที่ไหน มันอาจถูกยกให้มูลนิธิ หรือมีคนอื่นมาฉกฉวยไป ไหนจะหนังสือ แผ่นเสียง เฟอร์นิเจอร์ ไหนจะงานศิลปะอีก... แย่แน่ ๆ ถ้ามันตกไปอยู่ในครอบครองของคนที่ไม่เห็นคุณค่า
>
> *(จิรัฏฐ์ ประเสริฐทรัพย์, 2566: 138)*

ข้ออ้างของตัวละครแสดงให้เห็นวิธีคิดของสังคมที่สนใจการยอมรับในสังคมมากกว่าชีวิตมนุษย์ รสนิยมสูงส่งของพนักงานส่งอาหารจึงมีค่ามากกว่าชีวิตของหญิงชราในตรรกะนี้ ผู้อ่านจึงสามารถสัมผัสถึงความทะยานอยากของพนักงานส่งอาหารที่แสดงให้เห็นระบบความคิดที่ย้อนแย้งและบิดเบี้ยวผ่านความรู้สึกผิดหวังที่เป็นเพียงชนชั้นกลางผ่านคำพูดว่า “ฉันอยากลองมีชีวิตแบบชนชั้นกลางที่มีการศึกษาสูง ๆ จินตนาการตามว่าหากพวกเขาต้องทำงานอยู่บ้าน จะมีไลฟ์สไตล์เป็นเช่นไร” (จิรัฏฐ์ ประเสริฐทรัพย์, 2566: 127) ชนชั้นกลางจึงหมายถึงผู้มีสิทธิ์ครอบครองวัตถุและการยอมรับจากสังคม ซึ่งวัตถุเหล่านั้นน่ายึดถือมากกว่าชีวิตของเพื่อนมนุษย์

มายาคติเกี่ยวกับความรักในงานศิลปะของเรื่องสั้นเรื่องนี้จึงหมายถึงคุณค่าของภาพแทนในสังคมที่สำคัญกว่าชีวิตของมนุษย์ การสลับภาพจำของชนชั้นแรงงานที่ไม่มีความรู้ ไม่มีรสนิยม จึงกลายเป็นข้ออ้างที่กลุ่มชนชั้นกลางใช้เป็นเครื่องมือกีดกันชนชั้นแรงงานไม่ให้เลื่อนสถานะขึ้นมาได้ ดังนั้น ‘รสนิยม’ ที่เจ้าของบ้านเก็บรักษาไว้จึงหวนกลับมากลืนกินเธอในท้ายเรื่องที่ตัวละครถูกบางอย่างที่อยู่ใต้เตียงของบ้านหลังใหญ่กลืนกินลงไป คือการสื่อให้เห็นว่าชนชั้นแรงงานที่ท้าทายชนชั้นกลางค่อนสูง ไม่มีวันได้ครอบครองสิ่งที่มี ‘รสนิยม’ อย่างแท้จริง

2. การประกาศรสนิยมเพื่อปฏิเสธคุณค่าที่ถูกกำหนดขึ้นโดยสังคม ในเรื่องสั้น “GRANDMA’S CHATURBATE” พูดถึงการฟื้นตื่นจากความตายของยายวัยเกือบเก้าสิบปี แล้วหันมาทำวิดีโอเผยแพร่ทาง OnlyFans เว็บไซต์ที่มีการเผยแพร่รูปภาพรวมถึงไลฟ์สตรีมมิงเรื่องทางเพศ ยายใช้ช่องทางดังกล่าวเพื่อเล่าเรื่องราวชีวิตเพศรสในวัยสาวของตนเองอย่างออกรสออกชาติ แม้ไม่มีการโชว์เรือนร่างโป๊เปลือย แต่ก็สามารถดึงยอดคนดูได้มากมาย

การตัดสินใจหลังได้รับโอกาสที่สองของยายจึงเป็นการสื่อให้เห็นถึงการทบทวนความคิดบางอย่างของบุคคลต่อสิ่งที่เรียกว่า “ความผิดบาปน่าละอาย” ยายจึงไม่ได้สนใจค่านิยมทางสังคม หรือระบบศีลธรรมที่ปิดกั้นการแสดงออกต่อสิ่งที่ตนเองรักอีกต่อไป “ชีวิตเรามันสั้นนะลูก อยากทำอะไรก็ทำเถอะ ไม่ต้องห่วงทางนี้” (จิรัฏฐ์ ประเสริฐทรัพย์, 2566: 198) ยายได้ปลดปล่อยความต้องการเบื้องลึกของตนเองออกมา แม้จะเป็นเรื่องที่ไม่ยอมรับในสังคม แต่ก็เป็นความจริงที่มาจากความรักความชอบเบื้องลึกของตนที่กักเก็บไว้เป็นเวลานานพอจะพรากชีวิตของเธอไปครั้งหนึ่งแล้ว

> “ไปห้ามแกให้หน่อย ถึงเพื่อนรุ่นแกจะตายกันหมดแล้ว แต่ยายแกก็มีคนรู้จักไม่น้อย คนสติดีที่ไหนเอาเรื่องที่ตัวเองคบชู้มาเล่าให้ใครก็ไม่รู้ฟัง ฉันแทบอยากเอาหน้าแทรกแผ่นดินหนี”
>
> *(จิรัฏฐ์ ประเสริฐทรัพย์, 2566: 199)*

บรรทัดฐานของสังคมไทย เชิดชูความสัมพันธ์แบบผัวเดียวเมียเดียวว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ถูกต้อง และมองความสัมพันธ์ที่มีมากกว่าสองคนขึ้นไปว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ผิดปกติและผิดศีลธรรม “ผัวเดียวเมียเดียว” คือการสร้างคุณค่าใหม่ของชนชั้นกลาง เพื่อแข่งขันกับวัฒนธรรม “ผัวเดียวหลายเมีย” ของชนชั้นสูง ความรักโรแมนติกที่เน้นรักเดียวใจเดียวและความซื่อสัตย์ จึงกลายมาเป็นบรรทัดฐานที่ชนชั้นกลางนำมาใช้เป็นศีลธรรมทางเพศและควบคุมพฤติกรรมทางกามารมณ์ของสามีและภรรยา (อาณดา วิรมณรมิตา, 2564: 142)

นอกจากนี้ กรอบความคิดที่เกี่ยวกับผู้สูงวัยในสังคมไทยยังขัดแย้งกับพฤติกรรมของยายอยู่ไม่น้อย ดังที่ วรัญวรัชญ์ พูลศรี (2553) อธิบายว่า สังคมคาดหมายว่าผู้สูงวัยไม่ควรมีเพศสัมพันธ์หรือไม่ควรมีความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องนี้อีกต่อไป สังคมมีทัศนคติว่าเพศสัมพันธ์ที่เปิดเผยในวัยสูงอายุเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะกับวัย แม้ว่าผู้สูงอายุจะยังสามารถหาความสุขได้ก็ตาม พฤติกรรมการเปิดเผยเรื่องเพศของตัวละคร จึงกลายเป็นความผิดแปลกจากบรรทัดฐานของสังคม ทั้งยังเป็นการตอบโต้นิยามการเป็นชนชั้นกลางอย่างตรงไปตรงมาเพื่อแสดงให้เห็นถึงเสรีภาพที่ตนเองมี

สิ่งที่ตัวละครแม่มีความกังวลมากที่สุดไม่ใช่สิ่งที่ยายเล่า หรือการยอมรับว่ายายมีชู้ในขณะที่ห่างกับปู่ หากแต่เป็นกระแสสังคมที่จะเข้ามาวิพากษ์วิจารณ์แม่และครอบครัวของตนเอง และใช้คำว่า “สติไม่ดี” เพียงเพราะแม่ที่อายุใกล้เก้าสิบและฟื้นจากความตายออกมาเล่าประสบการณ์รักและเซ็กซ์ จิรัฏฐ์ต้องการชี้ให้เห็นว่าแท้จริงแล้วสิ่งที่มนุษย์กังวล ไม่ใช่พฤติกรรมหรือความชอบส่วนบุคคล หากแต่เป็นกระแสสังคมจนเปิดโอกาสให้สิ่งนั้นเข้ามาควบคุมชีวิตอย่างไม่รู้ตัว ความรักความเป็นห่วงที่มีต่อยายจึงเป็นผลที่มาจากการพยายามปกป้องการวิพากษ์วิจารณ์ตัวเองในเวลาเดียวกัน ขณะที่ยายกลับรู้สึกตรงกันข้าม “ยายไม่รู้สึกเหนื่อยกับการวิ่งตามหรือทำความเข้าใจกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป เป็นแม่หนูต่างหากที่เหนื่อยเองกับ

การไม่ยอมทำความเข้าใจอะไร" (จิรัฏฐ์ ประเสริฐทรัพย์, 2566: 206) เพราะรับรู้แล้วว่าสังคมเปลี่ยนแปลงไปแล้ว และการเหนี่ยวรั้งยุคสมัยไว้เพียงเพราะสิ่งเหล่านั้นเคยเป็นอย่างไรกลายเป็นความไร้สาระในมุมมองของยาย

การจากไปของยายหลังจากการแสดงออกในสิ่งที่รักท่ามกลางกระแสการวิพากษ์ของสังคม แสดงให้เห็นความกล้าหาญในฐานะปัจเจกชนที่ต่อสู้เพื่อสิ่งที่ตนเองรัก ทั้งยังเป็นการต่อสู้กับการนิยามความหมายของเซ็กซ์ที่เคยเป็นความน่าละอายควรปกปิดสู่ความชอบส่วนบุคคลที่สามารถแสดงออกได้ตราบใดที่ไม่ได้ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของใคร เซ็กซ์ในเรื่องสั้นจึงเป็นรูปสัญญะที่ให้ความหมายคือความน่ารังเกียจละอายใจ แต่ตัวละครยายกลับปฏิเสธความหมายนั้นและนิยามความหมายใหม่ให้กลายเป็น 'เสรีภาพ' ในการแสดงออก การต่อสู้ของยายจึงเป็นการต่อสู้ของวาทกรรมทางสังคมเพื่อการนิยามความหมายของเซ็กซ์ระหว่าง 'ความลามก' กับ 'เสรีภาพ' ซึ่งกลายเป็นการเมืองของการแสดงออกทางเพศ (Ward, 2023, อ้างถึงใน นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2567: 110-113)

การสร้างมายาคติความรักในเรื่องสั้นจึงแสดงให้เห็น 'รสนิยม' ที่เชื่อมโยงกับความรัก อันสื่อถึงสถานะทางสังคมและความต้องการจะเลื่อนสถานะทางสังคมไปให้ไกลจากสภาวะความเป็นคนหาเช้ากินค่ำ ตัวละครพนักงานส่งอาหารในเรื่องสั้น "พนักงานส่งอาหารใช้ชีวิตอย่างไรในสถานการณ์โรคระบาด" จึงเต็มไปด้วยการแสดงออกที่ล้นเกินที่จะให้เรื่องของความรู้และศัพท์แสงเกี่ยวกับศิลปะและดนตรีโดยไม่รู้ตัวว่าตนเองได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการผลิตซ้ำมายาคติเกี่ยวกับคุณค่าของมนุษย์ในสังคมที่ถูกผูกโยงกับสถานะทางสังคม ในขณะที่ตัวละครยายจากเรื่องสั้น "GRANDMA'S CHATURBATE" กลับแสดงออกในทิศทางตรงกันข้าม เธอแสดงให้เห็นถึงความอ่อนไหวของสิ่งที่เรียกว่า "หน้าตาทางสังคม" ที่ถูกสร้างขึ้น ผ่านการให้ตัวละครหญิงแก่ออกมาพูดเรื่องเซ็กซ์ในที่แจ้ง ซึ่งเป็นการรื้อทำลายมายาคติของคุณค่าของผู้หญิงอย่างโจ่งแจ้ง ในมุมมองของยาย การพยายามแสดงให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าแท้จริงของตนเองเป็นเรื่องไร้สาระ เพราะท้ายที่สุดสังคมก็เพียงต้องการจ้องมองและตัดสินผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา เธอจึงปฏิเสธ "ความปกติ" ที่คนทั่วไปยึดถือว่าเป็นคุณค่ามนุษย์

จิรัฏฐ์ใช้กลวิธีการพลิกภาพจำ ทั้งคนแก่ (ตัวละครยาย) ที่มักเข้าใจว่าห้ามมีอารมณ์ทางเพศ และคนจน (ตัวละครพนักงานส่งอาหาร) ที่ถูกเข้าใจว่าต้องห้ามมีความรู้ ห้ามมีรสนิยมสูง ให้กลายเป็นภาพกลับด้าน เป็นตัวละครที่อยากหลุดออกจากการเป็นชนชั้นกลางที่สังคมควบคุม ตกอยู่ภายใต้หน้าตา ศีลธรรม และค่านิยมของชนชั้นกลาง และตัวละครที่อยากมีหน้าตาทางสังคม อยากเลื่อนระดับตัวเองไปเป็นชนชั้นกลาง เพื่อเสียดสี ยั่วล้อ และท้าทายมายาคติของสังคม เพื่อแสดงให้เห็นเสรีภาพของความเป็นมนุษย์

การผลิตซ้ำและท้าทายวิธีคิดของตัวละครทั้งสองเป็นเพียงมายาคติระดับตื้นที่สามารถมองเห็นได้ทั่วไปในสังคมเท่านั้น ซึ่งมายาคติในระดับที่ลึกกว่าจะมีความซับซ้อนกว่านั้น

ความรักของตัวละครในรวมเรื่องสั้น จึงมิใช่เพียงเรื่องของอารมณ์ของตัวละคร แต่เป็นมายาคติในรูปแบบของ ‘ทางเลือก’ ที่ดีกว่าให้กับตัวเองแม้บางครั้งจะเป็นความฉาบฉวยก็ตาม จนทำให้ตัดสินใจเลือกของพวกเขาอาจส่งผลกระทบต่อบางสิ่งที่พยายามจะรักมากเกินกว่าที่มนุษย์จะสามารถรับผิดชอบผู้เดียวได้ หรือบางครั้งก็เป็นการใช้ความรักเพื่อตัดสินผู้อื่นที่ไม่ได้รักในความรักรูปแบบเดียวกันหรือเหมือนกันกับตนเอง ดังที่ อีวา อิลลูซ Eva Illouz. (2012, อ้างถึงใน กิตติพล สรัคคานนท์, 2567: 29) เห็นว่า มาดามโบวารี เป็นตัวอย่างอันดีที่แสดงให้เห็นว่าความต้องการในการบริโภคสินค้าต่าง ๆ กับความโรแมนติกเป็นแรงส่งเสริมกันและกันอย่างไร (ยิ่งตัวละครเอ็มมาจมอยู่กับภาพฝันของความรักมากเท่าไร เธอก็ยิ่งจับจ่ายซื้อหาและบริโภคจนเป็นหนี้สินมากขึ้นเท่านั้น) และทำให้เรามองเห็นจุดเริ่มต้นของวัฒนธรรมการบริโภค อันเป็นรากฐานสำคัญของสถาปัตย์แห่งทางเลือก ดังนั้นพฤติกรรมการแสดงความรักต่อสิ่งหรือบุคคลที่รักของเหล่าตัวละคร ล้วนมีเบื้องหลังการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขทางสังคม ไม่ว่าจะรักมากเกินไปหรือน้อยเกินไป ก็ล้วนแต่ตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขเดียวกัน นั่นคือ ตั้งอยู่บนบรรทัดฐานของความรักที่ถูกประกอบสร้างขึ้นจากสังคมทั้งสิ้น

ความรัก อำนาจ และวัฒนธรรมกลุ่มชน: เมื่อความรักกลายเป็นสิ่งบังคับให้ทุกคนต้องรัก

บาร์ตส์ Roland Barthes. (2008, อ้างถึงใน ลีลา จันสว่าง, 2556: 10) เรียกกระบวนการในการเปลี่ยนแปลง ปกปิด ลดทอน บิดเบือนฐานะของการเป็นสัญญะของสรรพสิ่งในสังคมให้กลายเป็นเรื่องธรรมชาติธรรมดาว่า “กระบวนการสร้างมายาคติ” โดยที่ตัวมายาคตินั้นทำงานด้วยการเข้าไปครอบงำความหมายเบื้องต้นของสรรพสิ่ง ซึ่งเป็นความหมายเชิงผัสสะหรือประโยชน์ใช้สอย แล้วสื่อความหมายอีกระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นความหมายเชิงค่านิยม อุดมการณ์ หรืออีกนัยหนึ่ง มายาคติเกิดขึ้นเพื่อการแปรความหมายของคำให้มีความหมายเชิงวัฒนธรรมเข้าไปร่วมด้วย ทำให้ความรักของปัจเจกชนกลายเป็นข้อบังคับของสังคมไปในที่สุด

กิตติพล สรัคคานนท์ (2567: 88) ได้กล่าวถึงความรักผ่านมุมมองของออกตาบิโอ ปัซ (Octavio Paz) ว่า “ความรักไม่ใช่ธรรมชาติ มันมีความเป็นมนุษย์ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและทำลายลงในทุกวัน หรือถ้ากล่าวอย่างถึงที่สุด ความรักก็คือทางเลือก” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความหมายที่กลวงเปล่าของ “ความรัก” ที่ไม่ได้มีความหมายที่ตายตัว มนุษย์ใช้งาน “ความรัก” ด้วยการเติมเต็มความหมายของคำผ่านสัญญะตามต้องการ สิ่งที่ถูกนิยามความหมายแล้วนำมาใช้งานในนามของความรัก จึงมิใช่ความรักในนิยามของความหลงใหลสิเน่หาเพียงอย่างเดียวตามที่เข้าใจกันทั่วไป หากแต่มันถูกใส่ความหมายให้กลายเป็นตัวแทนของบางอย่างที่ต้องการได้ด้วยเช่นกัน มายาคติของความรักจึงกลายเป็นเครื่องมือสารพัดประโยชน์ที่ถูกหยิบใช้งานได้อย่างง่ายดาย

การสร้างความหมายใหม่ในนามของความรัก จึงไม่ได้เกิดขึ้นเพียงเพื่อรับใช้ความรู้สึกของมนุษย์เท่านั้น หากยังสื่อไปถึงพฤติกรรมของสังคมภายในเรื่องสั้นที่มีลักษณะของการหลงวนเวียนอยู่กับอดีตจนไม่อาจก้าวไปสู่อนาคตข้างหน้าได้ ซึ่งการสร้างภาพแทนของกลุ่มคนที่ยังคง ‘รัก’ บางสิ่งที่เคยเป็น แต่ไม่ใช่สิ่งที่เป็นในปัจจุบัน เป็นเพียงภาพหลอนที่ยังติดตาอยู่ ความอิหลักอิเหลื่อของการพยายามจะรักโดยไม่พิจารณาถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจึงทำให้พวกเขาไม่อาจรับรู้ว่าสิ่งที่กำลังรักอาจเป็นเพียง ‘ภาพมายา’ ที่ถูกสร้างให้คล้ายคลึงกับ ‘ความรัก’

ดังในเรื่องสั้น “ชายผู้ตกลงไปในไดโนเสาร์” เล่าถึงเรื่องราวของชายที่ตกลงไปในรูปปั้นไดโนเสาร์ที่ตั้งตระหง่านอยู่กลางเมืองเพราะหมายจะปีนขึ้นไปนั่งเพื่อรำลึกถึงพ่อที่จากไปด้วยโรคระบาด แต่รูปปั้นกลับปริแตก แล้วเขาก็ร่วงหล่นลงไปตายในรูปปั้นนั้น

หลายสิบปีที่แล้ว มีการขุดพบโครงกระดูกไทแรนโนซอรัสในเมืองนี้ ก่อกระแสการสำรวจด้านบรรพชีวินในประเทศ หน่วยงานท้องถิ่นทุ่มงบจัดสร้างพิพิธภัณฑ์และสถานที่ท่องเที่ยว พร้อมสถาปนาให้สายพันธุ์ไดโนเสาร์ที่ถูกค้นพบเป็นสัญลักษณ์ใหม่ของเมือง ทั้งยังมีการเล่นแคมเปญพ้องเสียงว่า

> ‘ไทยแลนด์โนซอรัส’ ด้วยหวังให้สิ่งนี้เป็นแม่เหล็กดึงดูดการท่องเที่ยวระดับนานาชาติ-นั่นคือเรื่องไม่กี่ปีก่อนเขาเกิด
>
> *(จิรัฏฐ์ ประเสริฐทรัพย์, 2566: 24)*

ความย้อนแย้งของเรื่องนี้อยู่ที่ความน่าขำขื่นในโครงการของหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแล โดยการแสดงให้เห็นว่า สังคมที่ตัวละครดำรงอยู่ล้าหลังมากแค่ไหน รูปปั้นที่เคยถูกสร้างไว้ตั้งแต่สมัยตัวละครยังเด็ก หลายสิบปีผ่านไปก็ยังตั้งตระหง่านอยู่กลางเมืองเหมือนเดิม แต่ไม่ได้รับการดูแลรักษา สะท้อนถึงการทำงานที่มุ่งเพียงสร้างความหวือหวาตื่นตาตื่นใจ หากแต่ไม่สามารถใช้งานได้จริง งบประมาณมากมายถูกใช้จ่ายไปอย่างสุรุ่ยสุร่ายเพียงเพื่อตอกย้ำว่าสังคมยังหลงวนเวียนอยู่กับชื่อเสียงที่เลือนจางไปแล้ว เหมือนดั่งแคมเปญ ‘ไทยแลนด์โนซอรัส’ ที่ปรากฏในเรื่อง

> กว่าที่เขาจะถูกพบก็หลายสัปดาห์หลังจากนั้น เป็นบ่ายที่ร้อนจัด ชายชราไร้บ้านคนหนึ่งกำลังจะข้ามถนน อาจเพราะสะพานลอยมันร้างเสียจนไม่ชวนข้าม หรือเพราะชายผู้นั้นเหนื่อยล้าจนไม่เหลือเรี่ยวแรงเดินขึ้นบันได จึงเลือกที่จะเดินข้ามถนนใต้สะพานลอย หากโรคระบาดที่เป็นอยู่ก็ส่งผลโดยตรงต่อระบบทางเดินหายใจ และทำให้ชายผู้น่าสงสารคนนั้นไปไม่ถึงปลายทาง
>
> *(จิรัฏฐ์ ประเสริฐทรัพย์, 2566: 30)*

ความตายที่น่าสงสารของทั้งชายหนุ่มที่ตกลงไปในรูปปั้นไดโนเสาร์ไร้ประโยชน์และความตายของชายชราไร้บ้านล้วนส่องสะท้อนอย่างชัดเจนถึงความไร้ประสิทธิภาพในการบริหารบ้านเมืองของภาครัฐที่ทำให้คนต้องตายไปโดยปราศจากการเหลียวแล ไม่ต่างจากรูปปั้นไดโนเสาร์ที่เป็นสัญลักษณ์ของความภาคภูมิใจของเมือง แต่กลับไม่มีใครสังเกตุด้วยซ้ำว่ามีร่องรอยชำรุด และมีคนตายอยู่ข้างในจนแห้งเป็นมัมมี่เสียแล้ว การต่อสู้ของตัวละครภายในเรื่องจึงเป็นการพลีชีพตัวเอง (แม้จะไม่เต็มใจ) เพื่อชี้ให้เห็นความเว้าแหว่งและเน่าเฟะของ ‘ความรัก’ ที่หน่วยงานรัฐพยายามบอกใครต่อใครอยู่ตลอดเวลาว่าสร้างขึ้นเพราะรักเมือง-รักประเทศนี้ และบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อประชาชนทุกคน

> เขาจำได้ไม่ชัดว่าเป็นค่ำวันเสาร์หรืออาทิตย์ที่วิดีโอคอลกับพ่อ พ่อยิ้ม บอกกับเขาว่าอาการดีขึ้น ไม่นานคงหาย แต่อีกไม่กี่วันต่อมา เขาก็พบว่าแกโกหก เพื่อนบ้านโทรศัพท์มาแจ้งข่าวร้าย พ่อนอนตายลำพังในบ้าน เช่นเดียวกับพ่อ แม่ หรือคนใกล้ชิดของคนอื่นอีกหลายร้อยหรือนับพันในประเทศนี้ผู้จากไปเพราะโรคระบาดใหญ่ซ้ำแล้วซ้ำเล่าที่รัฐบาลไม่สามารถควบคุมได้
>
> *(จิรัฏฐ์ ประเสริฐทรัพย์, 2566: 24-25)*

มายาคติของสังคมในระดับวัฒนธรรมในเรื่องสั้นนี้แสดงออกผ่านรูปปั้นไดโนเสาร์ที่แนบมากับแคมเปญ ‘ไทยแลนด์โนซอรัส’ ที่กลายเป็นวัฒนธรรมอันน่าเชิดหน้าชูตาของสังคม ฝังรกรากจนหยั่งลึกในพื้นที่จนไม่อาจเอาออกไปได้แม้จะผุกร่อนเพียงใดก็ตาม รูปปั้นจึงเป็นรูปสัญญะของมายาคติที่สื่อความหมายถึงความเจริญรุ่งเรืองของเมือง เป็นสิ่งที่ทุกคนในสังคมต้องรู้สึกแบบเดียวกัน คิดแบบเดียวกัน และกระทำแบบเดียวกัน โดยไม่เปิดพื้นที่ให้ผู้คิดต่างได้แสดงออก ทั้งหมดเกิดขึ้นโดยผู้มีอำนาจของรัฐที่ต้องการจะสร้างชุมชนจินตกรรมทางวัฒนธรรมให้ผู้คนในสังคม วัฒนธรรมแห่งภาพมายาจึงถูกฉายซ้ำวนเวียนอยู่ในสังคมเพียงเพื่อตอบสนองความภาคภูมิใจแต่เก่าก่อน โดยไม่คิดจะสร้างหรือสนับสนุนสิ่งใหม่ให้เกิดขึ้น รูปปั้นไดโนเสาร์จึงจะยังคงอยู่ต่อไปโดยไม่สนใจว่ามันจะส่งผลอย่างไรต่อสังคม นอกเหนือไปจากเป็นอนุสรณ์แห่งความตายอันโดดเดี่ยวของชายหนุ่ม ผู้จากไปอย่างโดดเดี่ยวเฉกเช่นพ่อของเขา และอีกหลายคนที่จากไปพร้อมกับโรคระบาด มายาคติ

ที่ถูกสร้างขึ้นโดยผู้มีอำนาจจึงไม่อาจปกปิดความล้มเหลวไว้ภายในรูปปั้นไดโนเสาร์และซุ้มประตูอันโอ่อ่าที่ไม่เคยมีคนข้ามอันเป็นสัญลักษณ์ของเมืองได้อีกต่อไป

ความเชื่อที่ไม่ดับหาย: มายาคติที่คอยหลอกหลอนชนชั้นกลางให้เชื่อว่ารัก

แม้จะดูเหมือนว่าการพูดถึงมายาคติที่ปรากฏในประเด็นก่อนหน้านี้จะเป็นการสร้าง 'ตัวร้าย' หรือมองมายาคติในแง่ที่ทำให้เกิดความสับสนวุ่นวายที่ส่งผลกระทบต่อมนุษย์ในสังคม อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เรียกว่ามายาคตินั้นมิได้ส่งผลในแง่ร้ายเพียงอย่างเดียว หรืออาจพูดอย่างตรงไปตรงมาว่า มายาคติไม่เคยทำอะไรเลย เพราะเป็นเพียงสิ่งที่มนุษย์ประกอบสร้างขึ้นให้กลายความหมายตามบริบทวัฒนธรรม ดังที่ โรล็องด์ บาร์ตส์ (2008, อ้างถึงใน จอห์นนพดล วศินสุนทร, 2557: 284) มองว่าตัวบท (Text) ไม่ได้ถูกสร้างความหมายขึ้นจากผู้เขียน แต่ขึ้นอยู่กับผู้อ่าน ซึ่งอาจเป็นใครก็ได้ที่เข้ามาตีความตัวบทนั้น ๆ ดังนั้นตัวบทจึงมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงเลื่อนไหลและเปิดโอกาสให้ผู้อ่านเป็นผู้สร้างความหมายจากการอ่านงานเขียนชิ้นนั้น ๆ ด้วยตนเอง ลักษณะของตัวบทจึงเป็นสิ่งที่บาร์ตส์เรียกว่า สัญญะที่ล่องลอย (Free - floating signifier) เช่น การจูบแก้มอาจเป็นการทักทายของในบางสังคม แต่ก็อาจเป็นความล่วงละเมิดได้ในบางสังคมเช่นกัน สิ่งสำคัญคือการให้ความหมายการจูบแก้มของแต่ละพื้นที่ บริบท และวัฒนธรรม เป็นต้น ดังนั้น ความหมายที่ถูกประกอบสร้างให้กลายเป็นมายาคติจึงมิใช่สิ่งจีรังยั่งยืน เมื่อบริบททางวัฒนธรรมเปลี่ยนไป ความหมายทางวัฒนธรรมก็เปลี่ยนตามและมายาคติที่คอยจับยึดความหมายก็ย่อมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

มายาคติของความเชื่อ อันเป็นสิ่งที่ฝังรากลึกที่สุดในสังคมถูกนำเสนอในเรื่องสั้น "พนักงานโรงแรมใช้ชีวิตอย่างไรในสถานการณ์โรคระบาด" พูดถึงความสัมพันธ์แปลกประหลาดระหว่างพนักงานโรงแรมกับลูกค้าคนสุดท้ายของโรงแรมที่อาศัยพื้นที่โรงแรมที่ล้อมรอบโบราณสถานเป็นสถานที่ถ่ายทอดสดหนังโป๊อยู่ทุกคืนแลกกับเงินประทังชีพในช่วงโรคระบาด ความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับพนักงานโรงแรมกะดึกจึงเกิดขึ้นท่ามกลางเรื่องคาวโลกีย์ที่ต้องปกปิดผู้คนในโรงแรม แต่กลับเปิดเผยต่อสาธารณะไปทั่วโลก

> ที่ทำงานของคุณตั้งอยู่ริมน้ำ ด้านหลังคือซากเมืองเก่าอายุเจ็ดร้อยกว่าปีที่ถูกขึ้นทะเบียนเป็นอุทยานประวัติศาสตร์ คุณอยู่ไม่ทันตอนสร้าง แต่เข้าใจว่าเจ้าของคงเป็นผู้มีอิทธิพลมาก เพราะที่นี่คือโรงแรมแห่งเดียวในประเทศที่ตั้งประชิด ไม่สิ... ทาบทับเข้าไปในเขตโบราณสถาน
>
> ...ตอนสร้างใหม่ ๆ ชาวบ้านในพื้นที่ก็พูดกันหนาหูว่าการสร้างโรงแรมเหมือนวัดจะทำให้เกิด 'ขึด' ซึ่งเป็นคำพื้นเมืองแปลว่าอัปมงคล เป็นเสนียดจัญไร ผิดจารีต ใครเขาทำวัดให้คนมานอนกัน เจ้าของจะไม่เจริญ และอีกไม่นานคงเจ๊ง
>
> อย่างไรก็ดี ขึดของชาวบ้านดูเหมือนจะทำอะไรโลกทุนนิยมไม่ได้ โรงแรมเปิดมายี่สิบกว่าปีแล้ว แม้ค่าห้องต่อคืนจะสูงพอ ๆ กับรายได้ต่อเดือนของชาวบ้านหนึ่งคน แต่ก็ไม่เคยมีวันใดที่ห้องพักว่าง
>
> (จิรัฏฐ์ ประเสริฐทรัพย์, 2566: 99-100)

เรื่องสั้นแสดงให้เห็นพื้นที่โรงแรมที่ตั้งขึ้นท่ามกลางโบราณสถานเป็นสัญลักษณ์ของรากเหง้าทางความเชื่อของผู้คนที่ถูกโรงแรมหรือตัวแทนของทุนนิยมรุกคืบเข้ามาครอบครองไปโดยปริยาย และแม้จะมีคนแช่งด่าหรือคำทำนายทายทักของชาวบ้านมาก็ไม่อาจทำลายความยิ่งใหญ่ของทุนนิยมนี้ได้ แม้การเข้ามาของโรคระบาดจะทำให้โรงแรมต้องปิดตัวตาม 'ขึด' ของชาวบ้านก็ตาม

จิรัฏฐ์จงใจให้ภาพของการถ่ายทอดสดหนังโป๊ที่เป็นเรื่องที่ต้องปกปิดซ่อนเร้นในเชิงศีลธรรม กับซากเมืองเก่าที่เป็นภาพแทนของรากเหง้าทางประวัติศาสตร์ปรากฏขึ้นในฉากเดียวกัน เพื่อสื่อถึงความย้อนแย้งของสังคม ที่เชิดชูบูชาบางสิ่งให้ยิ่งใหญ่เหนือชีวิต แต่กลับไม่ได้หันมาเหลียวแลหรือสนใจ หากแต่อีกสิ่งที่เป็นเรื่องที่ถูกมองว่าผิดบาปไม่เหมาะสมกลับมีคนสนอกสนใจมากยิ่งกว่ารากเหง้าของตนเองหลายเท่าตัว ดังข้อความว่า "เสียงแจ้งเตือนการกดถูกใจยังคงดังไม่หยุด มันดังถี่และยาวนานกว่าทุกครั้ง กลบสรรพเสียง ณ พื้นที่ศูนย์กลางมหานครโบราณที่หลับใหลหลายศตวรรษแห่งนี้" (จิรัฏฐ์ ประเสริฐทรัพย์, 2566: 118) แสดงให้เห็นว่าสุดท้ายสิ่งปลูกสร้างที่เป็นตัวแทนของความเชื่อดั้งเดิมก็มีค่าไม่ต่างจากพื้นที่สำเร็จความใคร่ทางศีลธรรมเมื่อมันดำรงอยู่ในสังคมที่ผู้คนยอมรับทุนนิยม

> แม้คุณจะไม่ได้ทำงานตอนกลางคืนอีกแล้ว หากคุณก็ไม่ได้นอนในเวลากลางคืนที่คนอื่นนอน ตั้งแต่หัวค่ำจนรุ่งสาง คุณท่องเว็บโป๊ทุกเว็บและแอพพลิเคชั่นทุกแอพ ค้นหาคลิปของชาย ก่นด่าตัวเองว่าน่าจะถามชื่อเว็บไซต์ที่เผยแพร่ผลงานของชายมาตั้งแต่แรก กระนั้นไม่ว่าคุณจะใช้คีย์เวิร์ดที่น่าจะเกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่คุณแสดงอย่างไร ทั้ง 'โจรบุกบ้าน','ท่านขุนและนางทาส' หรือ 'คลิปริมสระ' ฯลฯ ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ ก็พบแต่คลิปวิดีโอที่มีเนื้อหาคล้ายกันเป็นของนักแสดงคนอื่น ไม่มีผลงานของชายปรากฏ
>
> *(จิรัฏฐ์ ประเสริฐทรัพย์, 2566: 122-123)*

ตอนท้ายของเรื่องแม้ว่าตัวละครพนักงานโรงแรมจะพยายามค้นหาคลิปโป๊ที่ตนเองร่วมถ่ายทำก็ไม่พบ ราวกับว่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นในโบราณสถานคืนนั้นสูญหายไปพร้อมกับวิญญาณของหญิงสาว สื่อให้เห็นถึงการไร้ซึ่งตัวตนในสังคมปัจจุบัน วิญญาณของสาวที่เป็นตัวแทนของความเชื่อเก่าแก่ต้องสูญหายไปเมื่อความเชื่อแบบใหม่เข้ามาแทนที่ ไม่ต่างจากซากเมืองเก่าเจ็ดร้อยกว่าปีกลายเป็นเพียงพื้นที่ราคาตกในสภาวะโรคระบาด ไม่มีลูกค้าเข้าพัก ต้องปิดตัวลงอย่างเลี่ยงไม่ได้ และตัวละครพนักงานก็จดจำสถานที่แห่งนี้ในฐานะฉากของคลิปโป๊ มิใช่โบราณสถานอันศักดิ์สิทธิ์ทรงคุณค่าอีกต่อไป

เรื่องสั้นต้องการสื่อให้เห็นว่าความศักดิ์สิทธิ์ของเมืองเก่าเหล่านั้นเป็นเพียงความเชื่อที่มนุษย์ประกอบสร้างขึ้น มีสถานะเพียงวิญญาณที่ไร้คนเห็น ไร้ตัวตน แต่ทำหน้าที่คอยหลอกหลอนให้ผู้คนกลัวเกรง แต่เมื่อความหมายสัญญะของเมืองเก่าแปรเปลี่ยนไปเป็นเพียงฉากหลังของคลิปโป๊ ความหมายเพียงหนึ่งเดียวที่เคยทรงคุณค่าและทรงอิทธิพลจึงสูญสิ้น เป็นเพียงฉากหนังโป๊ดาษดื่นที่มีอยู่กลาดเกลื่อนในโลกอินเทอร์เน็ต และยังชี้ให้เห็นว่าการปกป้องความเชื่อที่ไร้ซึ่งความรู้ความเข้าใจ จึงเป็นเพียงถ้อยคำไร้น้ำหนักที่จะสูญหายไปในโลกแห่งทุนนิยมที่ทรงพลังยิ่งกว่าสิ่งใด

ประเด็นที่น่าสนใจของรวมเรื่องสั้นนี้ คือ การพยายามนิยามความหมายที่เป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างความรักกับความงมงายที่ปรากฏในรวมเรื่องสั้นรักในลวง เป็นความก้ำกึ่งที่สร้างคำถามให้ผู้อ่านตลอดทั้งเรื่องว่า สิ่งใดคือความรัก

สิ่งใดคือความงมงาย ประเด็นสำคัญนี้เป็นที่ถกเถียงกันตลอดเวลา และมักจะถูกตอบด้วยคำที่มีความหมายกว้างอย่าง ความเชื่อ ประเพณี ค่านิยม ขนบธรรมเนียม วิถีปฏิบัติ ไปจนกระทั่งคำพื้นฐานที่สุดอย่างคำว่า “ใคร ๆ เขาก็ทำกัน” ซึ่งสิ่งนี้เองที่จิรัฏฐ์ตั้งข้อสังเกตว่า หากไม่ทำตามสิ่งที่คนส่วนใหญ่ทำ สิ่งที่คนส่วนใหญ่รักอะไรจะเกิดขึ้นกับปัจเจกชนผู้นั้น

ความย้อนแย้งของระบบความคิดความเชื่อในสังคมนี้เองที่แสดงให้เห็นถึงภาพลวงตาของความรักที่แฝงด้วยความลวงแบบตลกร้ายที่ตั้งคำถามเพื่อให้เห็นว่ามนุษย์รู้ว่าสิ่งใดคือสิ่งที่ตนรัก (หรือคิดว่ารัก) แต่ไม่ตระหนักว่าสิ่งที่พยายามรังเกียจอาจเป็นบางสิ่งที่ตนเองรักเช่นกัน

ความอันตรายของความรักจึงเกิดขึ้น เมื่อมันไม่ได้ถูกใช้ไปเพียงเพื่อรัก หากแต่บางครั้งอาจเป็นการ ‘บังคับให้รัก’ หรือบางครั้งก็เป็นการ ‘ห้ามแสดงออกว่ารัก’ ความรุนแรงทั้งในเชิงความรู้สึกและเชิงกายภาพจึงเกิดขึ้นเมื่อใครสักคนล่วงละเมิด ปฏิเสธ หรือตั้งคำถามต่อ “รักบางรัก” รักในลวง จึงคล้ายเป็นคำเตือนของจิรัฏฐ์ที่มีต่อผู้อ่านตั้งแต่หน้าปก เพื่อกระตุ้นให้เกิดการตั้งคำถามต่อความรักที่ไม่เพียงเกิดขึ้นในรวมเรื่องสั้นนี้ แต่ยังรวมถึงมายาคติของความรักที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งบางครั้งเราอาจไม่ทันได้สังเกต หรืออาจฟังผ่าน ๆ โดยไม่สนใจกับบางสิ่งที่อันตรายกว่า เหมือนดังที่ตัวละครจากเรื่องสั้น “หลุมลัก” กล่าวว่า “ฟี่ไม่กลัวผมหลอกหรือ กับ ฟี่ไม่กลัวผมหรอกหรือ” (จิรัฏฐ์ ประเสริฐทรัพย์, 2566: 161)

จึงมีความเป็นไปได้ว่า รักทุกรักในบทความนี้ ก็ล้วนแต่ตกอยู่ใต้ภาพลวงตาในนามของความรักไม่ต่างจากตัวละครทุกตัวเช่นกัน

บทสรุป

รวมเรื่องสั้น รักในลวง เป็นเรื่องเล่าที่ปลดเปลื้องให้เห็นถึงมายาคติของความรักที่ปรากฏอยู่ท่ามกลางการใช้ชีวิตของบรรดาชนชั้นกลางในสังคมเมือง บางอย่างแฝงมากับทุนนิยม บางอย่างแอบซุกซ่อนอยู่กับการจัดระเบียบสังคมของรัฐ และบางอย่างก็ไม่อาจแปรเปลี่ยนเป็นความจริงได้เพียงเพราะไม่สอดคล้องกับระเบียบ ความเชื่อ และค่านิยมจอมปลอมของสังคม ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวถึงนี้

ล้วนเป็นผลมาจากอำนาจของบางสิ่งที่เข้ามาคอยชี้นำการกระทำของมนุษย์ทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ ให้เชื่อว่าสิ่งที่กำลังทำนั้นมีต้นเหตุจากความรัก และจะผลลัพธ์นั้นกลับไปด้วย ‘ความรัก’ เช่นเดียวกัน

การต่อสู้กับมายาคติของความรักของตัวละครชนชั้นกลางในเรื่องสั้นล้วนแสดงให้เห็นสภาวะความอึดอัดจุกแน่นของการถูกบีบบังคับให้แสดงออกถึงสิ่งที่ไม่เป็นตัวของตัวเอง ทั้งการแสดงให้เห็นว่า รักบางรักถูกทำให้เข้าใจว่ารักในเรื่องสั้น “พนักงานส่งอาหารใช้ชีวิตอย่างไรในสถานการณ์โรคระบาด” รักบางรักห้ามแสดงออกว่ารัก ในเรื่องสั้น “GRANDMA’S CHATURBATE” รักบางรักบังคับต้องรัก ในเรื่องสั้น “ชายผู้ตกลงไปในไดโนเสาร์” รวมถึงรักบางรักยังคอยหลอกหลอนในนามของความรัก ในเรื่องสั้น “พนักงานโรงแรมใช้ชีวิตอย่างไรในสถานการณ์โรคระบาด”

การเผชิญหน้ากับมายาคติอย่างตรงไปตรงมาของตัวละครจึงเป็นตัวอย่างที่ดีที่แสดงให้เห็นการดัน ‘เพดาน’ บรรทัดฐานของสังคมขึ้นให้สูงพอที่มนุษย์จะสามารถแสดงออกถึงตัวตนที่แท้จริงได้อย่างอิสระ ปราศจากการตัดสิน ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความพยายามของจิรัฏฐ์ในการต่อสู้กับประเด็นเปราะบางในสังคมปัจจุบัน เพื่อนำเรื่องราวบางเรื่องที่ไม่สามารถพูดอย่างเปิดเผยในสังคมออกมาพูดในที่สาธารณะ แสดงให้เห็นความบริสุทธิ์ใจในการพูดถึงประเด็นทางสังคมเหล่านั้นผ่านการยั่วล้อเสียดสีสังคมที่แฝงไปด้วยอารมณ์อึดอัด คับแค้น ไปจนกระทั่งอับจนหนทาง พฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงผ่านพฤติกรรมโกรธเกรี้ยว โมโห รวมถึงเรื่องเซ็กซ์ จึงเป็นการเปิดเปลือยให้เห็นภาพแทนของสิ่งที่มนุษย์กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน

ทั้งนี้เป็นเพราะการเปลี่ยนแปลง “โลกชีวะ” (lifeworld) คือ วิถีในการเข้าใจโลกที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม และความคิดความอ่านอันเนื่องมาจากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมเหล่านั้น นำมาปฏิบัติต่อโลกและสังคมที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งโลกชีวะของคนยุคปัจจุบันมีประสบการณ์ที่แตกต่างกับคนรุ่นก่อนหน้าหลายประการ ส่วนสำคัญประการหนึ่งคือ การสื่อสารในโลกออนไลน์ที่ทำให้มนุษย์ไม่ถูกจำกัดอยู่เพียงชุมชนหรือประเทศ หากเป็นส่วนหนึ่งของประชากรโลก ดังนั้น พวกเขาจึงหวังที่จะมีส่วนร่วมในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง และการแสดงออกถึงความเป็นตัวเอง แต่ไม่ได้หมายความว่ามีความต้องการจะล้มล้าง

สังคมแบบเก่า เป็นเพียงการเรียกร้องให้ผู้มีอำนาจเปลี่ยนแปลงระเบียบ กฎเกณฑ์ ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตแบบใหม่ที่พวกเขาคาดหวัง (ยุกติ มุกดาวิจิตร, 2563: 205)

แนวคิดชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) จึงกลายเป็นเครื่องมืออย่างดีให้จิรัฏฐ์ใช้วิพากษ์ความพยายามจะกลายเป็นวิถีใหม่ของรัฐ ซึ่งให้ผลลัพธ์เพียงชีวิตวิถีใหม่แบบไทย ๆ ที่เต็มไปด้วยการสร้างความหมายซ้อนทับ-กลบทับ เพียงเพื่อให้เห็นว่าเรากำลังทำอะไรใหม่ ๆ อยู่ เป็นเพียงภาวะ ‘อยากใหม่’ ของสังคมที่ดูประดักประเดิด โดยที่เรื่องสั้นทั้ง 4 เรื่องที่หยิบยกมานี้ล้วนแต่แสดงภาพแทนของสังคมที่สามารถมองเห็นรอยแยกได้อย่างชัดเจน กลุ่มคนที่มีความคิดความเชื่อแตกต่างกันไม่อาจเดินร่วมทางได้ด้วยกันอีกต่อไป เพราะการช่วงชิงความหมาย พื้นที่ และมายาคติกำลังต่อสู้ต่อรองกันอย่างชัดเจน จึงอาจพูดได้ว่า ปรากฏการณ์สังคมในรวมเรื่องสั้น รักในลวง เป็นการเปิดเวทีให้กับการต่อสู้ระหว่าง “ความปกติ” กับ “ความปกติใหม่” ของสังคม

ข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับวรรณกรรมเรื่องนี้ คือการใช้พฤติกรรมเรื่องเซ็กซ์ของตัวละครในการเสียดสีประชดประชันพฤติกรรมหน้าไหว้หลังหลอกของบุคคลเพียงเพื่อตีตราชี้นิ้วตัดสินว่าบุคคลที่ออกมายอมรับเรื่องเหล่านี้เป็นผู้ต่ำช้าทางศีลธรรม หรือเป็นพวกเสียสติที่พูดถึงอย่างไม่รู้จักความอับอาย และให้การสำเร็จความใคร่ของแต่ละเรื่องสื่อถึงประเด็นต่าง ๆ เช่น การแสดงตัวตนผ่านการเล่าเรื่องเซ็กซ์ในเรื่อง GRANDMA’S CHATURBATE การสำเร็จความใคร่ทางศีลธรรมในเรื่อง พนักงานโรงแรมใช้ชีวิตอย่างไรในสถานการณ์โรคระบาด ซึ่งแสดงให้เห็นการตีความเรื่องเซ็กซ์ในฐานะของความรักรูปแบบหนึ่งที่ถูกปกปิดไว้โดยระบบศีลธรรม ทั้งนี้ อาณดา วิรมณรมิตา (2564) อธิบายเรื่องความรักและเซ็กซ์ไว้ว่า ชนชั้นกลางกลุ่มใหม่แยกเรื่องความรักและเซ็กซ์ออกจากกัน โดยมองว่าเซ็กซ์เป็นเพียงมิติหนึ่งของความรัก แต่อารมณ์ความรักก็ยังประกอบด้วยองค์ประกอบอื่น ๆ อีกมากมายที่ทำให้เกิดความรักได้ง่ายดาย ในขณะเดียวกันบนเงื่อนไขทางสังคมแบบใหม่นี้ก็มีปัจจัยที่หลากหลายที่ทำให้เลิกร้างกันง่ายเช่นกัน วิถีทางกามารมณ์ตามแบบแผนความเป็นไทยกระแสหลักจึงค่อย ๆ ถูกผสานกับศีลธรรมชุดใหม่ที่เน้น สิทธิ เสรีภาพ ที่มีลักษณะเป็นสากลมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เท่าทันกับกระแสความเปลี่ยนแปลง ดังนั้น การแสดงความรักและกามารมณ์ในเรื่องสั้นจึงเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการแสดงตัวตนในสังคมปัจจุบัน

ประเด็นสำคัญที่สุดของรวมเรื่องสั้นเรื่องนี้ จึงมิใช่การพยายามสร้างความเหนือจริงเพียงเพื่อแสดงให้เห็นปฏิกิริยาของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่ตนเองรัก หากแต่เป็นการเปลื้องเปลือยสิ่งที่เรียกว่ามายาคติต่อความรักนั้น ๆ ว่าในเบื้องหน้าของสิ่งที่มนุษย์เรียกว่าความรัก มีบางสิ่งซ้อนทับอยู่ และทำหน้าที่คอยชี้นำบงการให้คนเหล่านั้นจำเป็นต้องรักโดยไม่รู้เนื้อรู้ตัว การชี้ชวนให้เกิดการตั้งคำถามเพื่อลอกเปลือกผิวของความรักในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในรวมเรื่องสั้น จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการดำรงชีวิตของมนุษย์ท่ามกลางสถานการณ์ปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความจริงและความลวงที่ถูกขยำรวมเป็นหนึ่งเดียวเพื่อสร้างความรู้สึก “จริง” ให้กับบางสิ่งที่อาจกำลัง “ลวง” อยู่ ให้มนุษย์ได้ตั้งคำถามเพื่อเผชิญโฉมหน้าที่แท้จริงที่ซุกซ่อนไว้ในนามของ “ความรัก”

บรรณานุกรม

กฤษฎา ขำยัง. (2552). **วิถีเมืองในงานเขียนของปราบดา หยุ่น.** (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กาญจนา ปลอดกรรม. (2566). **วิวัฒนาการของความรัก สู่ยุคสมัยแห่งคนเหงา คุยกับ ‘กิตติพล สรัคคานนท์’.** สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2567, จาก https://www.the101.world/kritti phol-philosophy-of-love/.

กิตติพล สรัคคานนท์. (2567). **IN THEORIES ในความรัก เราต่างเป็นนักทฤษฎี** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : แซลมอน.

จอห์นนพดล วศินสุนทร. (2557). มายากล กับมายาคติในสังคมไทย, **วารสารสุทธิปริทัศน์**. 28(86), 274-294.

จิรัฏฐ์ ประเสริฐทรัพย์. (2566). **รักในลวง.** กรุงเทพฯ : แซลมอน.

ฐิติมา กมลเนตร. (2559). **ความรักในมหานคร: ความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงและการโหยหาอดีตในวรรณกรรมเอเชียร่วมสมัย.** (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัชชาภัทร อุ่นตรงจิตร. (2562). **มายาคติเรื่องทฤษฎีชนชั้นกลาง.** สืบค้นเมื่อ 22 เมษายน 2567, จาก https://www.kpi.ac.th/knowledge/book/data/388?category=&search=%E0%B8%9E%E0%B8.

นรพันธ์ ทองเชื่อม. (2566). **อารมณ์รู้สึกอิจฉา จะแก้ไขอย่างไรดี?.** สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2567, จาก https://thestandard.co/life/how-to-deal-with-jealous-feelings/.

นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ. (2567). **Eroticism ใน 100 แนวคิด มานุษยวิทยาร่วมสมัย.** กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

บาร์ตส์, โรล็องด์. (2551). **มายาคติ Mythologies.** (วรรณวิมล อังคสิริสรรพ, ผู้แปลและเรียบเรียง). กรุงเทพฯ : คบไฟ.

ยุกติ มุกดาวิจิตร. (2563). ภาษาการเมืองของคนรุ่นใหม่, **วารสารมานุษยวิทยา.** 3(2), 204-209.

ลีลา จันสว่าง. (2556). **การศึกษาความเชื่อมโยงของสื่อ สังคมและอุดมการณ์ชาตินิยมกระแสหลัก ผ่านสื่อละครโทรทัศน์เรื่อง ทวิภพ.** (การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วณัฐย์ พุฒนาค. (2561). **ความรักชนะทุกอย่างจริงไหม? ความโรแมนติกข้ามฐานะมีจริงหรือเปล่า.** สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2567, จาก https://thematter.co/social/love-win-class-matter/63963.

วรัญวรัชญ์ พูลศรี. (2553). **ความสุขของสตรีสูงวัยในนวนิยายไทย ระหว่าง พ.ศ. 2525-2552.** (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิทวัส ทองเขียว. (2559). **มายาคติแห่งอำนาจในสังคมไทย.** (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อาณดา วิรมณรมิตา. (2564). ความรักและวิถีทางกามารมณ์ของชนชั้นกลางไทย พ.ศ.2540-2560, **วารสารมนุษยศาสตร์สาร**. 22, 134-155.